

פרשת צו- מקורות

1. פרשת ויקרא

- (א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר :
- (ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אַתֶּם כִּי־יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לִיקְנֹק מִן־הַבְּקָר וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת־קָרְבַּנְכֶם :
- (ג) אִם־עֲלָה קָרְבְּנוֹ מִן־הַבְּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבוּ אֶל־פֶּתַח אֵהָל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרַצֵּן לִפְנֵי יְקֹנֶק :
- (ד) וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו :
- (ה) וְשָׁחַט אֶת־צֵוֹ הַבְּקָר לִפְנֵי יְקֹנֶק וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֵהָל מוֹעֵד :
- (ו) וְהִפְשִׁיט אֶת־הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לַנְּתֻחֶיהָ :
- (ז) וְנִתְּנוּ בְנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל־הָאֵשׁ :

2. ויקרא פרק ו

- (א) וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֱלֹהִים לֵאמֹר :
- (ב) צֹו אֶת־אֱהֲרֹן וְאֶת־בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל־מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כֹּל־הַלֵּילָה עַד־הַבֶּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּיֻקַּד בּוֹ :
- (ג) וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן מִדָּו בֹּד וּמְכַנְסֵי־בֹד יִלְבָּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת־הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ :
- (ד) וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלִבְשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדָּשָׁן אֶל־מַחוּץ לְמַחֲנֶה אֶל־מִקְוֹם טְהוֹר :
- (ה) וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תִּיֻקַּד־בּוֹ לֹא תִכָּבֵהּ וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֲצִים בְּבָקָר וּבְעֵרָה עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֻלְבֵי הַשֶּׁלֶמִים :
- (ו) אֵשׁ תָּמִיד תִּיֻקַּד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּבֵהּ : ס

3. שלושה נושאים עיקריים נוכחים בספר שמות. בראשון - תיאור התהוות העם במצרים, עבודתו רבת השנים ועד ליציאתו ממנה. בשני - מפגש בין העם ובין א-להיו במעמד הר סיני. המפגש לווה בשבר גדול - בעשותם עגל זהב, והיה בו ביטוי לפער הגדול הקיים בין העמדה הרוחנית בה היו נתונים, לבין הרף הגבוה אליו מזמין אותם א-להים. חלק זה מסתיים במתן 'לוחות שניים' ובתהליך מורכב של תיקון ופיוס. צלע שלישית לספר - בנייתו של המשכן, המאפשר מפגש בין א-להים לבין בני עמו על בסיס קבוע. תחת היראות האש והענן בראש ההר, ישכנו אלה מעתה - בקרב המחנה.

4. שני פתרונות קונספטואליים שונים מוצעים בכתוב, בשני החומשים העוקבים - ויקרא ובמדבר. 'הנכחה של השמים' - בספר ויקרא, 'העצמה של העם' - בספר במדבר.

4. הקרבנות בפרשת ויקרא

וביתר פירוט: "ויקרא אל משה וידיבר ה' אליו מאהל מועד לאמר: דיבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (ויקרא א', א') - זוהי הכותרת לקרבן העולה, והיא משמשת כותרת כללית לפרשיית הקרבנות. בעקבותיה - כותרות משנה ובהן תיאורי מצב שונים: "אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו" (שם, ג'); "ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעלה זכר תמים יקריבנו" (שם, י'); "ואם מן העוף עלה קרבנו לה' הקריב מן התרים או מן בני היונה" (שם, י"ד); "וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור" (שם, ב', ד'); "ואם מנחה על המזבח קרבנד" (שם, ה'); "ואם מנחת מרחשת קרבנד" (שם, ו'); "ואם תקריב מנחת בפורים לה'" (שם, י"ד); "ואם זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא מקריב" (שם, ג', א'); "ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים לה'" (שם, ו'); "ואם עז קרבנו והקריבו לפני ה'" (שם, י"ב). עד כאן יחידה ראשונה.

ושב מוצבת כותרת, והפעם לקרבן חטאת: "וידיבר ה' אל משה לאמר: דיבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה" (שם ד', א'-ב'), ומיד לאחר מכן מעגלים שונים של חוטאים: "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" (שם, ב'); "ואם כל עדת ישראל ישגו" (שם, י"ג); "אשר נשיא יחטא" (שם, כ"ב); "ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ" (שם, כ"ז); "ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע" (שם ה', א'); "ואם לא תגיע ידו די שיה" (שם, ז').

שתי כותרות נוספות פותחות את קרבן אשם: הראשונה מתייחסת לאשם מעילות: "וידיבר ה' אל משה לאמר: נפש כי תמעל מעל וְחִטָּאָה בְּשִׁגְגָה מִקְדָּשֵׁי ה'" (שם, י"ד-ט"ו); לאחר מכן מובא אשם תלוי - ללא כותרת: "ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע וְאָשָׁם" (שם, י"ז); ולבסוף כותרת נוספת לאשם גולות: "וידיבר ה' אל משה לאמר: נפש כי תחטא ומעלה מעל בה" (שם, כ"א).

5. הקרבנות בפרשת צו

בניגוד לפרשת ויקרא הפונה אל 'בני ישראל', פרשת צו פונה - לאהרון ולבניו (שם ו', ב'); בניגוד למבנה פרשת ויקרא - בו פתיחה בהקדמה מרצון בקרבן העולה, וסיום בחובת נתינה בקרבנות החטאת והאשם, בפרשת צו מושתת המדרג על דרגת הקדושה של הקרבן: פתיחה בעולה הנשרפת כליל לה', לאחר מכן קודשי קודשים - מנחה, חטאת ואשם, ולבסוף קודשים קלים בקרבן השלמים; בניגוד לתהליך ההקדמה המתואר בפרשת ויקרא, פרשת צו עוסקת בהלכות שלאחר ההקדמה.

בפסוק זה הוראה למשה לצוות את אהרון ואת בניו. לא לדבר אליהם, כי אם לצוות. דומה שזוהי כותרת לפרשה של כללים וחוקים. גם הביטוי "זאת תורת העולה" מצביע על תורה, ועל מערכת החוקים המקיימת אותה. הכתוב ממשיך ומגדיר את העולה: "הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר" - זהו זיהוי חדש לקרבן העולה. בניגוד להתמקדות באדם וברצון המלווה את מעשה ההקדמה, כעת הנושא הוא 'תורת העולה', והוא אוצר בתוכו סדר שלם של עבודה במקדש - צורך בהימצאות העולה על מוקדה; עיתוי - 'כל הלילה עד הבקר', בו מוצגת מערכת זמן המיוחדת למקדש, שראשיתה ביום וסופה בלילה - עד בקר; אש היוקדת במזבח - "ואש המזבח תוקד בו"; תרומת הדשן, ועד ההוראה החותמת - "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (שם ו', ו'). גם כאשר אין קרבנות - לא ניתן לוותר על אש המזבח, הנתפשת כמו חוקי הבריאה שבעבודת המקדש[16].